

DE ZIEL ALS MAN

Felicia van Loon

Schrijver: Felicia van Loon
Foto omslag: HD Wallpapers Co
Foto auteur: Norvin S. Ricardo

ISBN: 9789403619743
© 2021 Felicia van Loon

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ik had me nooit gerealiseerd hoeveel tijd het schrijven van een boek neemt. En hoeveel tijd je dus alleen doorbrengt. Mijn man ook niet. Zonder zijn goede humeur, uitgebreide maaltijden en vooral alle ruimte en tijd die ik nodig had, was dit boek er niet gekomen. Norvin, met dank, en al mijn liefde.

Dit is een roman. Het zou niet juist zijn dit boek anderszins te beschouwen. Hoewel sommige personen werkelijk bestaan hebben, zijn andere personen verzonnen. Veel gebeurtenissen echter hebben werkelijk plaats gevonden. Ik heb me bij de beschrijving ervan zo nauwkeurig mogelijk aan de huidige bekende feiten gehouden.

*i don't pay attention to the
world ending.
it has ended for me
many times
and began again in the morning.
(Nayyirah Waheed)*

INLEIDING

Heelal, tijdloos

Net als het voorgaande boek 'De ziel als vrouw' begin ik ook dit boek met de constatering dat al het leven zoals wij dat kennen eigenlijk is ontstaan als een spel. Het levensspel. Dit spel bleek zo verslavend dat we er allemaal aan meededen. We kregen er niet genoeg van. Dat was niet erg, we hadden immers alle tijd van de wereld. Voor ons is duizend jaar niets! Het is als een bries die de dennen in een duinlandschap laat ruisen, als een golf die een zwemmer optilt, meeneemt en weer laat zakken, als een ochtendlied gezongen door een spotlijster. Duizend jaar is als de genietingen van een vakantiedag, als de vreugde van een stralende zonsopgang, als het kijken naar een volle maan aan een wolkeloze nachthemel. Wij zielen hebben geen clou van 'tijd'. Alleen door mens te zijn kunnen wij 'tijd' ervaren. Net zomin als de mens het begrip 'eeuwigheid' kan doorgronden, tikken voor zielen de seconden weg. Wij zijn de tijd, we ervaren het niet. Om te ervaren, moeten wij een menselijk lichaam aannemen.

Ik ben een oude ziel en ik bevind me met vele honderden, soms vele duizenden andere zielen in de tijdloosheid. Het is onze taak om het heelal te verzorgen, te bewaken en te (re)creëren. Voordat we ons spel hadden, bestond voor ons alleen de communicatie. Als wij communiceerden, reikten wij met onze gedachten naar die van anderen en onze gedachten voegden zich samen. Het zag er van buitenaf ongeveer uit alsof verschillende kleine energieveldjes samensmolten en één werden. Hierdoor kenden wij elkaar zoals we onszelf kenden.

Na de grootse ontdekking van ons levensspel is de manier waarop we met elkaar omgingen flink veranderd. Het communiceren werd minder, anders, want gedeelde ervaringen werden belangrijker. Het spel vroeg al onze aandacht. Sommige zielen speelden af en toe mee, anderen, zoals ik, werden hartstochtelijke deelnemers en konden er niet genoeg van krijgen. Er is echter geen enkele ziel in het heelal meer te vinden die niet minimaal drie keer heeft meegedaan aan het levensspel.

Het is niet meer bekend welke zielen er precies mee begonnen zijn. Het was een groep ondernemende zielen, die zich afvroeg hoe het zou zijn om niet alleen over de wateren te zwéven maar het water te wórden. Zij probeerden het uit en verschoven uit hun eigen dimensie in de dimensie van water. Laaiend enthousiast kwamen ze naar ons terug, vol herinneringen aan golven, golfbrekers, stromingen, eb en vloed. Ze hadden ervaringen opgedaan. Natuurlijk wilden we dat allemaal uitproberen, en omdat 'water zijn' snel verveelde, creëerden we andere natuurverschijnselen om ervaringen mee op te doen, zoals rotsen, aarde en zand, maar ook wind, zonlicht en bliksem.

De eerste ziel die een levend wezen creëerde en diens dimensie aannam, maakte ook als eerste het hele proces door van ontstaan, opgroeien, aftakelen en sterven. Zijn creatie was een olijfbom, dat herinner ik me nog goed. Voor die zeldzame prestatie hebben wij hem geëerd door hem een naam te geven: Jahweh, hetgeen betekent 'ik ben die ik ben'. Vervolgens wilden wij dit allemaal uitproberen natuurlijk. Ons creatieve proces heeft zelden zo'n opleving gekend. Door het heelal heen ontstonden er levende wezens, van alle soorten, maten en kleuren, waarvan wij de dimensie aannamen om ervaringen op te doen.

Zo is het levensspel ontstaan, waarbij het verschuiven van de ene dimensie naar de andere 'reïncarnatie' werd genoemd.

Eén van de fijnste aspecten aan het spel is dat er weinig spelregels zijn. De eigen creativiteit wordt alle ruimte gelaten. Er zijn twee wetten geformuleerd waar iedereen zich aan te houden heeft en verder ben je vrij om te spelen hoe en wanneer je wilt.

De eerste wet is de Wet van Liefde:

Gij zult uw schepping liefhebben met heel uw hart.

De wet lijkt eenvoudig, echter de consequenties ervan hebben meegholpen om het levensspel uitermate boeiend te maken. Het vereist namelijk dat je je schepping de vrijheid geeft om te kiezen. Ook als je schepping ervoor kiest om jou, zijn ziel, niet te kennen.

De tweede wet, de Wet van Karma, ontstond uit de eerste. Op het moment namelijk dat een creatie kan kiezen ontstaat er dualiteit: er wordt gekozen tussen het ene of het andere, tussen goed of kwaad en een creatie dient in deze keuze alle vrijheid te krijgen. Deze wet schreef het volgende voor:

Een keuze voor het goede zal goede gevolgen geven, een keuze voor het kwade zal kwade gevolgen geven; de gevolgen zullen bij u terug komen.

Omdat gevolgen van daden niet aan tijd gebonden waren en in elk opvolgend leven terug konden komen, had ook deze wet uiterst boeiende consequenties voor ons zielen.

Het doel van het levensspel is vanaf het begin hetzelfde gebleven: ervaringen opdoen en deze ervaringen delen in eenheid van zielen onderling.

Zoals gezegd werd het levensspel razend populair. Steeds meer zielen deden mee, waardoor er steeds meer creaties ontstonden, allen met hun eigen vrijheid om te kiezen voor goed of kwaad. Om een en ander logistiek gezien nog enigszins in de hand te kunnen houden, besloten we om een extra element aan het spel toe te voegen: Het Groepsdoel. Samen met meerdere zielen werd je geacht een groep te vormen, een plan op te stellen, ervaringsdoelen vast te stellen en afspraken te maken. Vervolgens reïncarneerde de groep in dezelfde periode naar dezelfde dimensie om gezamenlijk ervaringen op te doen.

Voor mij was Aarde vanaf het begin een speciale, geliefde planeet. De natuur was van een zeldzame schoonheid en onze natuurverschijnselen kwamen er goed op uit. Daarbij waren mensen uniek gecreëerd. Mensen hadden vrijwel geen telepathische gaven meegekregen, maar wel een sterke wil die uitsluitend op henzelf was gericht. Hierdoor werd het leven op aarde voor zielen een uitdagende klus, waarmee je veel ervaringen kon opdoen. Avontuurlijke zielen, zoals ik, kozen vrijwel altijd voor een leven op aarde.

Ikzelf vond het prettig om speciale redenen te bedenken om weer te reïncarneren. Sinds de regel van het groepsdoel was ingevoerd werkte ikzelf ook graag met eigen doelstellingen. Het gaf richting aan je ervaringen. In het voorgaande boek 'De ziel als vrouw' vertelde ik dat

ik mezelf tot doel had gesteld om de gewoonte 'jaloezie' te doorgronden. Jaloezie is een heftige gewoonte, voortkomend uit een diepgeworteld gevoel van minderwaardigheid, die vele vormen aan kan nemen en niet zomaar is overwonnen en verdwenen. Het was mijn bedoeling om in verschillende levens, net zoveel als nodig zouden zijn, alle aspecten van deze gewoonte te leren kennen en te ervaren. En dan ging het mij niet om de withete, verterende jaloezie die iemand van zijn zinnen berooft. Nee, het ging mij om de stille aanwezigheid van jaloezie, als de wortel die elke gedachte laat groeien, als de bodem van elke daad, als de allesomvattende aanwezigheid achter elk streven. Jaloezie die flinterdun maar tegelijkertijd indringend aanwezig is. Jaloezie die, zonder dat de persoon het doorheeft, zijn of haar leven richting geeft. Als daarbij de jaloezie door zou slaan naar een vernietigende kracht was dat mooi meegenomen, dat zou mij alleen maar unieke ervaringen geven. Maar in eerste instantie ging het mij vooral om de subtiele werking.

In 'De ziel als vrouw' vertel ik over twee vrouwen door wie ik diverse vormen van jaloezie leerde kennen. De ervaringen die zij mij lieten opdoen waren uniek. Aeryse leefde van 1173 tot 1207 als kathaarse in de Languedoc. Murielle werd in 1422 geboren in Constantinopel, maar door haar huwelijk met Juliano uit Florence leefde ze tot haar dood afwisselend in Florence en Rome. Beide vrouwen waren intelligent in een wereld die geregeerd werd door mannen en waarin te weinig ruimte werd gelaten voor vrouwelijke intelligentie. Beide vrouwen presteerden het om hun onredelijke jaloezie om te vormen naar werkbare ambitie. Beide vrouwen leverden fors in om hun dromen te bereiken. Aeryse moest haar baby afstaan om haar positie als abdis te kunnen behouden. Murielle trouwde met iemand waar ze niet van hield om haar droom te volgen en arts te worden.

Gewone levens. Niets bijzonders. Vele mensen maken min of meer dezelfde dingen mee. Toch leerde het mij hoe jaloezie in praktijk werkte. Die ervaringen waren mijn het doel. Ik kon terugkijken op twee geslaagde levens.

Hetgeen mij nieuwsgierig maakte naar een leven als man, worstelend met jaloezie. De twee groepszielen met wie ik al twee levens lang in nauwe verwantschap was opgetrokken, bleken een goede match voor

mij. Toen ze mij meevroegen voor een volgende incarnatie, stemde ik direct met hen in. Gedrieën besloten we ons opnieuw aan te sluiten bij een uitdagend groepsdoel.

Slavernij had vanaf de eerste mens bestaan, vanaf het moment dat mensen bij elkaar waren gaan wonen om samen te overleven en zich samen teweer te stellen tegen andere, vijandelijke stammen. Eeuwenlang had slavernij hetzelfde, onveranderde gezicht gehad: mensen verkochten anderen als oorlogsbuit, misdadigers werden verkocht om boete te doen voor hun vergrijpen, of mensen verkochten zichzelf om schulden af te lossen. Soms verkochten ouders hun kinderen omdat ze niet voor hen konden zorgen.

We wisten dat er een nieuwe tijd zou aanbreken, een tijd waarin het gezicht en de betekenis van slavernij volledig zou veranderen. Hieraan wilden wij met z'n drieën meedoen. We besloten ons aan te sluiten als actieve leiders. We namen daarmee de verantwoording op ons om de veranderingen persoonlijk in gang te zetten, in plaats van ze slechts te ondergaan.

Voor mijn persoonlijke doel was dit een belangrijk gegeven. Behalve een man met een jaloerse inborst diende ik ook een leider te worden. Dit vereiste nog even wat coördinatie, want hoe kreeg ik het voor elkaar om een jaloers leider te worden? Welke eigenschappen waren daarvoor nodig? Zorgvuldig maakte ik mijn plan op en bepaalde de omgeving, mijn geboorteplaats, mijn ouders en mijn plek in het gezin.

In gedachte zag ik mezelf voor me als degene die ik zou worden, als man, leider, oudste zoon, geboren uit twee onervaren ouders in een achtergebleven dorp. Geen handicaps, geen verborgen gebreken, maar juist dominant en zeker van mezelf. Charisma? Nee, geen charisma. Juist het ontbreken ervan zou leiden tot een persoonlijke strijd om toch die beoogde leider te kunnen worden. En om er zeker van te zijn dat mijn schepping de strijd zou aangaan, voorzag ik hem van een forse hoeveelheid zelfoverschatting.

Het was in deze combinatie dat in 1536 Mbaimba werd geboren, in een klein dorp aan een middelgrote rivier diep in het zuidwesten van Sierra Leone.

Mbaimba

Do not seek too much fame

But do not seek obscurity

Be proud

But do not remind the world of your deeds

Excel when you must

But do not excel the world

Many heroes are not yet born

Many have already died

To be alive to hear this song is a victory

(Old west African song lyrics – Jackie Leven)

1

Sierra Leone, 1529

Als Enyona met vragen zat, liep ze naar de grote mangoboom achter haar huis om met haar grootmoeder te praten. Haar grootmoeder was overleden toen ze een kind was en had op haar sterfbed tegen haar gezegd: 'Kindlief, als je ergens mee zit waar je mijn hulp bij nodig hebt, ga dan naar de grote mangoboom achter je huis en offer iets wits. Ik zal er zijn en je influisteren wat je moet doen'.

Enyona had veel van haar grootmoeder gehouden en had voor haar gezorgd toen zij ziek werd. Ouma, zo noemde Enyona haar. Toen Ouma nog leefde had ze Enyona vaak bij zich geroepen om haar te vertellen over alle geesten die in de bossen rondom hen woonden en die de mensen aan mochten roepen als ze hulp nodig hadden. Ouma zelf zou ook weldra een geest zijn, zei ze, maar ze beloofde Enyona dat zij haar verdere leven dicht bij haar zou blijven. En dat deed ze. Toen Ouma gestorven was zag Enyona haar vaak en praatte dagelijks met haar. Ouma gaf haar raad in alledaagse dingen en Enyona volgde het op.

Naar de mangoboom ging ze alleen als ze grote problemen had. Gelukkig had ze die niet vaak. Het offeren van iets wits onder de mangoboom was voor speciale gelegenheden.

Toen Mawunyo en zij elkaar hadden leren kennen en liefde voor elkaar hadden opgevat waren de oudsten van het dorp bij hen gekomen. Ze waren het niet eens geweest met het voorgenomen huwelijk. 'Mawunyo en Enyona zijn niet voor elkaar bestemd', zeiden ze. Nee, logisch dat ze dat zeiden. Enyona wist dat een van de dorpsoudsten zijn zinnen op haar had gezet als zijn nieuwe, mooie, jonge vierde vrouw. Blijkbaar had hij behoefte aan nieuw bloed, omdat hij zijn andere vrouwen en hun gekibbel zat was. Daarbij waren zijn eerste én tweede vrouw ziek, konden moeilijk meer lopen en zou zij als jonge sterke vrouw haar rol als verpleegster moeten innemen. Overdag verpleegster en werkpaard voor de drie vrouwen, 's nachts speelgoed voor de man.

Dit was nu zo'n moment dat ze de raad van Ouma echt nodig had. Daarom was ze samen met Mawunyo naar de mangoboom toegelopen en hadden ze Ouma om raad gevraagd: 'Ouma, de oudsten denken dat ze alles mogen zeggen. In naam van de goden regelen ze ons hele bestaan.' Ze hadden vijf grote witte eieren bij zich gehad, een witte veer en een kruik zoet helder water om aan Ouma te offeren. Samen waren ze naar de mangoboom gegaan en hadden plechtig hun offer neergelegd en gevraagd wat zij moesten doen. Hand in hand hadden zij hun gebeden naar haar gezonden, tot ze achter hen in het struikgewas iets hadden gehoord. Het was een witte duif, die in de doorntakken vast zat. Ze hadden de takken gebogen tot de duif vrij kon komen en weg kon vliegen. Enyona en Mawunyo begrepen dat hiermee Ouma hen haar zegen had gegeven.

De goden zij dank waren haar vader en moeder op haar hand geweest. Enyona was namelijk de oudste van vier dochters. Haar ouders hadden geen zonen van de goden gekregen. Dus waren zij blij met het vooruitzicht een jonge, sterke zoon in huis te krijgen. Dat was voor hen gunstiger, met al die dochters, dan dat ze Enyona kwijt zouden zijn aan een oude afgeleefde bok verderop in het dorp. Ook al betrof het een dorpsoudste en sprak hij dagelijks met de goden. Haar vader had daarom het huwelijksaanzoek van de dorpsoudste namens Enyona geweigerd.

Na de weigering van haar vader, waarbij hij omstandig verhaalde van de witte duif die zijn overleden moeder hen als zegen voor hun samengaan had gestuurd, kwamen de oudsten opnieuw samen en besloten om eveneens hun zegen te geven. Als doorslaggevende reden werd genoemd dat Enyona's ouders geen zonen hadden en met Mawunyo de kans kregen om een zoon in huis te mogen verwelkomen. Dat werd ieder gezin gegund, een zoon die voor de ouderen kon zorgen. Maar de onderliggende reden was dat de oudsten niet tegen de wens van Ouma durfden in te gaan. Ze hadden Ouma allemaal gekend als een wijze vrouw en durfden het risico niet aan dat zij bij hen zou komen spoken.

Zo werd Mawunyo opgenomen in Enyona's ouderlijk huis en vormden zij samen het begin van een nieuw gezin. Ze waren gelukkig. Mawunyo

hielp haar vader met de dagelijkse werkzaamheden, repareerde het hek rond de kraal, maakte een stuk grond naast de hut van haar ouders schoon en bouwde daar voor Enyona en hem een nieuwe hut. Enyona hielp haar moeder met de moestuin en de rijstvelden, de kippen en de geiten en toen haar eigen hut klaar was, plantte ze een mangopit voor een nieuwe mangoboom in nagedachtenis van haar grootmoeder.

Binnen een jaar werd hun oudste zoon geboren. Ze waren zo gelukkig, de zegen van de goden was haast tastbaar in hun hut aanwezig. Om aan hun geluk uiting te geven, wilden ze hun zoon een mooie, krachtige naam geven. Ze gingen met hem plechtig naar de mangoboom, met een paar witte eieren, een paar mooie witte schelpen, een witte bloem van de magnolia en een kommetje van Enyona's melk om te offeren aan Ouma en haar te vragen hun zoon te zegenen en een naam te geven. Terwijl zij hun zoon omhoog hielden naar de geest van haar grootmoeder, viel er een witte veer uit de takken van de mangoboom naar beneden. De veer viel langs hun hooggeheven zoon en raakte zijn hoofdje in de val. Dat betekende dat hun zoon Mbaimba moest heten. Free spirit, net als een veer. Een veer immers stond voor het vermogen om je vrij te bewegen door het leven. Daarnaast werd een veer ook gezien als symbool voor bescherming. Voor Mawunyo en Enyona was het duidelijk: hun zoon zou door Ouma zelf beschermd worden.

Hun familieleden en burens hadden hun hoofd geschud om de overmoed om een klein kind zo'n klinkende naam te geven. Riep je daarmee niet de afgunst van de goden op? Goden werden gemakkelijk jaloers, dat wist iedereen en het bezit van zo'n naam zou een hele familie in het ongeluk kunnen storten. Of, en dat was ook een reële mogelijkheid, het kind overleefde het eerste jaar niet omdat de goden hem z'n naam niet gunden.

De oudsten van het dorp waren weer bij Enyona en Mawunyo langs gegaan. 'Jullie hebben je zoon een verkeerde naam gegeven', zeiden ze tegen hen. Enyona keek hen van opzij aan maar zei niets. Mbaimba. Zeker was het een aparte naam. Ze moest er zelf ook aan wennen, had nog nooit iemand ontmoet die zo heette. Het was gevaarlijk, om een zoon zo'n mooie naam te geven, dat wist iedereen. Aan de andere kant,

Ouma wist wat ze deed. Misschien had ze zo'n rijke naam nodig om het kind rijkelijk te kunnen zegenen. Wie kent de beweegredenen van de goden?

2

Mbaimba bleef Mbaimba. Maar hoewel het een prachtige naam was, bleek het geen succes in het dagelijks leven. In de derde nacht van Mbaimba's bestaan, de derde nacht dat hij zijn moeder wakker hield met onafgebroken gehuil en gejammer, werd er bruut een einde gemaakt aan zijn verheven start door zijn vader, die zich ten einde raad over zijn huilende zoon boog en riep: 'En nu is het verdikkeme over!! Mawo. Kop dicht!!'. Zijn moeder moest even lachen. Mawo was een krachtterm die in hun taal zoveel als 'jeminee' of 'godallemachtig' betekende. Ze pakte de baby uit zijn wiegje, hield hem dicht tegen zich aan en prevelde: 'Mawo, stil nu maar. Het is goed m'n kind'. En of het nu door de naam kwam of doordat Mbaimba zelf ook moe was geworden van zijn gehuil, hij was voor het eerst van zijn leven stil en keek met grote natte ogen om zich heen.

Mawo groeide op in een klein tropisch sprookjesland. De streek waar hij woonde werd Makeni genoemd, een flink dorp aan de Rokel rivier met kleinere nederzettingen in het achterland. Makeni was net iets landinwaarts aan de kust van Sierra Leone gelegen, aan de rand van het tropische regenwoud. De nederzetting waar Mawo in woonde was een oase van rust. De grond was vruchtbaar, overal groeide bloemen en fruitbomen, warme zon en koele regenbuien wisselden elkaar in een prettige regelmaat af, de mensen kenden elkaar en waren vriendelijk en hardwerkend.

Het feit dat het dorpje geïsoleerd lag ten opzichte van de rest van de wereld bleek de grootste zegen. De bevolking had geen last van de oorlogen die in het noorden in Europa werden uitgevochten. Ze wisten niets van de expansiedrang van Spanjaarden en Portugezen. Ze hadden zelfs geen last van de oorlogszuchtige Mani of Ashanti, die vanuit het zuidoosten op zoek waren naar geld en macht en het westelijke deel van Afrika in hun greep namen, dorpen overvielen, huizen in brand staken en zowel mannen als vrouwen als slaaf verkochten op de markten aan de kust of in Timbuktu. Het dorp lag tussen twee grenzen die vreemden buiten hielden: in het oosten de bergen achter het regenwoud en in het westen de zee.

Hun leven bestond uit het zaaien en oogsten van rijst, pinda's, mais en cassave, het maken van bootjes uit boomstammen en gereedschap voor het vangen van vis en het kweken van kruiden, groenten en fruit. Daarnaast werd hun leven voor een groot deel bepaald door religieuze handelingen om zowel hun voorouders als hun eindeloze hoeveelheid goden gunstig te blijven stemmen. Dag en nacht waren de dorpingen, naast hun dagelijkse werkzaamheden, bezig met bidden, zingen, aanroepen, neerknielen, offeren en eren. Immers, elk moment kon een god, godin of voorouder besluiten dat ze tekort waren gekomen aan menselijke aandacht en verering en het gehele dorp in een hemelse handomdraai in een onbekend ongeluk storten.

Zoals alle kinderen in Makeni, groeide ook Mawo op in een mengeling van betrekkelijke welvaart en onredelijke angst. Betrekkelijke welvaart omdat er voldoende voedsel aanwezig was om goed en gezond van te leven. Onredelijke angst vanwege de jaloezie en onberekenbaarheid van de spirituele wereld om hen heen. Elke tegenslag werd gezien als een teken dat de goden ontstemd waren, elke ziekte werd gezien als een straf voor een verkeerde handeling of een nalatigheid. De mensen liepen op hun tenen om de goden gunstig te stemmen. Niemand vroeg zich af of er wellicht andere oorzaken waren voor een mislukte oogst of een dodelijke ziekte, niemand durfde de almachtige wil van de goden ter discussie te stellen. En omdat niemand de gang van zaken aan de orde durfde te stellen, was er geen vooruitgang. Het leven kabbelde door de dagen heen, de dagen regen zich aaneen tot jaren en tientallen jaren verliepen in dezelfde routine.

Toch was het een prettige routine. De omliggende bossen waren rijk aan kokosbomen, mango's en ananassen en er leefden voldoende dieren waar jacht op werd gemaakt. De rivier die de bossen van water voorzag zat vol leven en twee dagen reizen van de nederzetting af was de zee, waaruit een overvloed aan vis gehaald kon worden. De plagen die de goden met zekere regelmaat naar het dorpje stuurden bestonden uit fatale aanvallen van leeuwen, krokodillen of gifslangen, dodelijke ziektes als malaria, gele koorts, buiktyfus en andere aandoeningen die werden overgebracht door muggen of wormen. Grote plagen als pokken of pest kwamen in de streek echter niet voor. De nederzettingen werden ook niet lastig gevallen door plunderende

bendes, er heerste rust en vrede. Iemand die in Makeni woonde had voldoende redenen om blij te zijn met het leven.

Maar Mawo was geen blij kind. Hij was lastig. Al heel jong ontpopte hij zich als een kind dat alleen datgene wilde dat hij niet kon krijgen. Als hij rijst kreeg wilde hij mais. Als hij een banaan kreeg, wilde hij een mango. Als zijn moeder hem wilde meenemen om kokosnoten te plukken, zeurde en drensde hij net zolang tot ze hem liet gaan om met zijn vader mee te gaan vissen. Maar als zijn vader hem wilde meenemen naar de rivier, rukte hij zich los om met z'n moeder fruit en kruiden te zoeken. Zijn ouders wisten niet wat ze met hem moesten beginnen en eerlijk gezegd wist Mawo het zelf ook niet.

Diep in hem leefde een stille woede, een gevoel alsof hem iets ontnomen was waar hij recht op had en hij reageerde dit op zijn omgeving af op de enige manier die hij kende: zeuren en om zich heen slaan. Zijn ouders waren eenvoudige mensen en bezaten niet het inzicht dat nodig was om hiermee om te gaan. Zij zagen het recalcitrante gedrag van hun zoon als een straf van de goden, omdat ze hem de verkeerde naam hadden gegeven. Hun burens hadden gelijk gehad: ze hadden hem gewoon Abeno (geboren op dinsdag) of Baako (oudste zoon) moeten noemen, zoals in hun dorp gebruikelijk was. Dus zij beijverden zich om de goden gunstig te stemmen. Meer dan hun burens offerden zij het beste voedsel, de lekkerste drank, de mooiste kip, de grootste vis. Maar het leek niet te helpen. Mawo bleef lastig en hoe ouder hij werd hoe meer hij letterlijk om zich heen ging slaan. Hij begon te vechten met zijn speelkameraadjes. Als ze iets zeiden dat hem niet beviel, als ze iets hadden gekregen dat hij wilde hebben, als ze iets wilden doen dat hij niet wilde, sloeg hij erop los. Het gevolg was dat ze bang voor hem werden en hem in hun spel buitensloten.

3

Toen Mawo tien jaar oud was, was hij uitgegroeid tot een grote sterke jongen met brede schouders en harde vuisten, die eenzaam zijn eigen weg ging en door zijn leeftijdgenoten met rust werd gelaten. Thuis was hij onhandelbaar en ook zijn ouders lieten hem met rust. Ze waren rijk gezegend door de goden: behalve Mawo hadden ze nog zes gezonde kinderen gekregen. Het was druk in hun kraal en ze waren beiden de hele dag bezig om alle monden van voldoende voedsel te voorzien.

Mawo was de oudste, wat in zijn cultuur bepaalde gunsten, maar ook bepaalde verplichtingen met zich meebracht. Als oudste zoon stond hij direct onder zijn vader en alleen zijn vader kon hem iets vragen of zeggen. Zijn broertjes en zusjes keken tegen hem op en zelfs zijn moeder betoonde de kortaangebonden jongeman het benodigde respect. Hier stond tegenover dat hij verantwoordelijk was voor het welzijn van zijn moeder, broers en zusters en zich als zodanig diende te gedragen.

Mawo hield van de macht die zijn positie hem gaf en vond het vanzelfsprekend dat mensen bang voor hem waren. Hij hield ervan: angst te zien in de ogen van anderen. Hij was nog te jong om het verschil te kennen tussen angst en respect, om te weten dat macht en angst bij elkaar hoorden. Hij had er geen idee van hoe gehaat hij was in het dorp, maar als hij het geweten had, had het hem niets kunnen schelen. Mawo leefde alleen voor zichzelf, op eenzame hoogte en verre afstand van anderen, vechtend met zijn eigen demonen. Hij hield zich aan de gebruiken van zijn volk en betoonde goden en voorouders het vereiste respect. Hij diende zijn vader en de dorpsoudsten en was bereid om te zorgen voor zijn moeder, broers en zusjes in het geval dat nodig was. Maar ondertussen groeide bij hem het gevoel dat hij te goed was voor het simpele bestaan dat hem ten deel was gevallen.

Alleen zijn jongste zusje adoreerde hij en alleen zij kon hem bij het dagelijkse leven betrekken. Als zij hem met haar vrolijke gezichtje vroeg om haar te helpen met vuur maken, lag hij al op zijn knieën. Als zij viel en zichzelf bezeerde, was hij de eerste die haar verzorgde. Hij

was altijd in haar buurt te vinden. Door zijn liefde voor zijn zusje werd hij menselijk en vergaven zijn ouders hem veel van zijn ongevoeligheid.

Veel, maar niet alles. Het feit dat Mawo de dood van zijn jongere broertje veroorzaakte, werd niet door de vingers gezien. Alle vier de jongens hadden hun vader moeten helpen met het oogsten van hun rijstveld. Zijn vader liep voorop, daarna kwamen de jongere broertjes en Mawo sloot de gelederen en had als oudste de taak om achteraan te letten op wat er vóór hem gebeurde. Ufuma, vijf jaar oud, kon het tempo niet bijhouden, had ook niet helemaal begrepen wat precies de bedoeling was. Hij zat op z'n gatje midden in het rijstveld te spelen met een steen die hij had gevonden. Mawo had hem al een paar keer op zijn kop gegeven en hem gemaand de steen met rust te laten. Hij had hem laten zien wat de bedoeling was: je trok het plantje uit de modder en deed het in de zak die je daarvoor had gekregen. Maar Ufuma wilde het niet begrijpen. Hij bleef zitten en spelen.

Mawo had zijn geduld verloren en het kind een draai om zijn oren gegeven, ruw aan zijn arm opgetild en op zijn voetjes gezet en hem met een flinke duw in zijn rug naar huis gestuurd. Ufuma was huilend van hem weggelopen, maar was in het rijstveld de weg kwijtgeraakt en was afgedwaald de bossen naast de rijstvelden in. Een dag later werden zijn restanten teruggevonden half in het water van de rivier, doodgebeten door een krokodil.

Enyona en Mawunyo waren gek van woede en verdriet en besloten dat de maat vol was. Dat ongevoelige rotjoch met het veel te korte lontje moest leren dat hij zijn verantwoordelijkheid niet straffeloos kon ontlopen. Ze besloten om advies te vragen bij de dorpsraad en hun probleem voor te leggen aan de oudsten van Makeni, opdat er door hen een bindende straf kon worden uitgesproken.

Enyona bracht twee uur op haar knieën door onder de mangoboom, waar ze haar grootmoeder aanriep: 'Ouma, wat heb ik verkeerd gedaan? Waarom is dit kind zo onhandelbaar? O grootmoeder, waar ben ik de fout in gegaan? Heb ik u veronachtzaamd de afgelopen jaren, dat mijn kinderen me riepen, mijn moeder me nodig had, de kippen en geiten rond mijn benen vroegen om wat voer? Had ik u meer aandacht

moeten geven? Had u behoefte aan voedsel, aan melk, aan water? Had ik u bloemen moeten brengen, eieren, schelpen, wat? We hadden het te druk, misschien. Het leven eiste teveel aandacht van ons op, zodat we te weinig aandacht voor u hadden, misschien.

Weet u of er een andere voorouder is, die onze aandacht eist? Hebben we misschien tijdens het werk op de rijstvelden de geesten die daar wonen verstoord? Heeft Mawunyo tijdens de jacht per ongeluk op iets getrapt, iets tot leven gewekt dat in slaap had moeten blijven?

Ouma ik weet het niet meer met Mbaimba. Ik heb het kind nooit gelukkig gezien. Nooit lief, volgzzaam. Het is een dwars kind. Nukkig en vol weerzin om deel uit te maken van ons gezin. En het is de wet van het leven dat je weinig liefde krijgt, als je weinig liefde geeft. Alleen onze Mya, m'n kleine jongste prutteltje, weet wat liefde uit die jongen te krijgen. De rest van ons kan een snauw krijgen. Zelfs mijn vader, Ouma, uw zoon, wordt afgesnauwd, hoewel Mawo het nodige respect in acht houdt.

Ouma, ik laat het aan u over. Help ons hieruit. Mawo heeft zich al lang geleden van onze kraal verwijderd. Hij heeft nooit bij ons willen horen. Nu moeten we door zijn schuld Ufuma ook missen. Dat lieve kleine mannetje, met z'n pretogen en z'n bolle wangen. Het vertrouwde gevoel van die kleine handjes in de mijne. Het hoofdje met het zachte haar tegen mijn borst. Oohhh dat doet pijn. Ufumaaaahh!!'

4

Mawo had niet verwacht dat iedereen het zo ernstig op zou vatten. Natuurlijk was de dood van een broertje erg, maar er waren toch nog meer broertjes. Dat gezeur van die mensen, waarom gaven ze hem de schuld? Zijn sluimerende woede groeide.

De dorpsoudsten besloten dat het een ernstige zaak was. Sommige oudsten kenden Mawo en hadden met toenemende zorg gezien tot wat voor een agressieve jongen hij opgroeide. Tijdens het beraad kwam aan het licht dat hij geen vrienden had, niet met jongens van zijn eigen leeftijd optrok. Het was een jongen waar de andere kinderen een hekel aan hadden. Daarnaast werd duidelijk dat Mawo zich niets aantrok van de dood van zijn broertje. Hij was niet bang, hij was zelfs niet een beetje geïntimideerd. Hij was alleen maar kwaad. Dit maakte de zaak nog ernstiger. Een jongen van dit kaliber een man laten worden, betekende in hun kleine gemeenschap vragen om toekomstige moeilijkheden. Een rotte appel diende uit de mand te worden verwijderd, voor deze voor grotere problemen kon zorgen.

De oudsten waren ertoe geneigd om Mawo als krijger in dienst te laten treden bij het hoofd van Makeni. Het dorp was uitgestrekt, er waren diverse nederzettingen waar families in kralen bij elkaar woonden. In totaal woonden er zo'n 7.500 mensen in Makeni, verdeeld over zo'n 25 verschillende nederzettingen. In de grootste nederzetting, een dag reizen verderop naar het noorden, woonde het hoofd van Makeni met zijn vrouwen en kinderen. Hij was verantwoordelijk voor de verdediging van het dorp in tijden van oorlog en had daartoe tweehonderd krijgers in dienst, die hij voor de verdediging opleidde. Het zou ideaal zijn om Mawo in dienst te laten treden bij de hoofdman. Het zou passen bij zijn aard en wellicht dat een hoofdman en krijger zijn agressie beter konden hanteren dan zijn ouders. Het probleem echter was dat er als krijger slechts mannen van boven de zestien jaar werden toegelaten, die alle inwijdingsrituelen hadden volvoerd en klaar waren om hun taak als man uit te voeren. Mawo was pas tien jaar oud, en moest zijn inwijdingsrituelen nog krijgen.

Dit was een probleem, dat gedurende twee dagen lang aan alle kanten werd besproken. Uiteindelijk werden de oudsten het eens: Mawo zou overgedragen worden als slaaf aan de hoofdman. Dit was een verstrekkende beslissing voor alle betrokkenen. Hoewel slavernij algemeen voorkwam, was het niet gebruikelijk om een zoon als slaaf te verkopen, tenzij de ouders hoge schulden af te betalen hadden. Dat was hier niet het geval. Daarnaast zou Mawo als slaaf alle rechten en plichten van oudste zoon voorgoed kwijtraken. De oudsten bedachten daarom dat ze konden doen alsof Mawo een schuld af te betalen had aan zijn ouders, door het ombrengen van zijn broertje. Voor die schuld diende hij zes jaar lang als slaaf te werken en na die zes jaar zou hij weer vrij man zijn. Als vrij man zouden de rechten en plichten van oudste zoon hem weer toevallen en zou het hem vrijstaan om terug te keren naar het dorp of als krijger in dienst te treden van het leger.

Aan Mawo werd niets gevraagd. De dorpelingen hadden genoeg van zijn agressie en zijn ongevoeligheid en zagen het als een laatste kans voor hem. Hij diende zich te schikken naar de uitspraak van het dorp, of hij het nu leuk vond of niet. Mawo hield zich stil en bedacht dat dit wel eens de kans van zijn leven was, om weg te komen uit het dorp waar hij zich niet thuis voelde. Weg van zijn leeftijdgenoten waar hij niets om gaf. Van zijn familie waar hij een hekel aan had. Van een leven dat hem niet lag. De stille woede die altijd in hem zat en om hem heen warrelde, begon te veranderen in een stille hoop op een ander, passender leven. Want krijger, dat wilde hij wel graag worden.

5

Mawo wist van slavernij. Welk kind in Afrika kende het concept niet? Het was net zo normaal om te leven als slaaf als het was om te leven in vrijheid. Slavernij was van oudsher een onmisbaar onderdeel van de Afrikaanse samenleving. Slaven werden immers overal voor gebruikt: er waren huisslaven en werkslaven, er werden slaven gebruikt als assistent voor medicijnmannen of wijze vrouwen. In een middelgroot huishouden waren slaven onmisbaar.

En net zoals er slaven waren, waren er ook altijd slavenhalers geweest. In Afrika, continent van koninkrijken en oorlogen, was er altijd wel ergens een koning of een stamhoofd die de behoefte had aan meer ruimte en meer geld. Woeste krijgers deden invallen in naburige streken en dorpen, waarbij er niet werd geplunderd en vermoord, maar waar het doel was om alle overwonnenen gevangen te nemen en als oorlogsbuit op markten te verkopen. Dat was van oudsher de beste manier gebleken om aan geld te komen voor wapens en goud. Het was de normaalste zaak van de wereld om mensen te zien als verhandelbare producten.

Er waren verschillende manieren waarop mensen anderen tot slaaf konden maken. Verkocht worden als oorlogsbuit was de meest gebruikelijke manier, maar ook misdadigers werden op markten te koop aangeboden. Het kwam voor dat ouders hun kinderen als slaaf verkochten omdat zij hen niet konden voeden. Het was zelfs mogelijk dat mensen zichzelf als slaaf verkochten om schulden af te lossen.

Overall langs de kust van Afrika waren slavenmarkten. Maar de grootste markt bevond zich in het binnenland van Mali, in de stad Timbuktu. Het waren vooral de slaven die als oorlogsbuit werden verkocht, die daar terecht kwamen.

De slavenmarkt van Timbuktu werd alom gevreesd. Als je het ongeluk had om als slaaf op deze markt verkocht te worden, was de kans groot dat je werd gekocht door Arabische slavenhalers. Deze slaven, mannen zowel als vrouwen, werden gedwongen om met een touw om hun hals achter de kamelen van hun toekomstige Arabische meesters